עין משפט נר מצוה

ג א ב מיי' פי"ט מהל' אישות הלכה ז טור ש"ע אה"ע סימן קיא סעיף ח:

ד ג מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף יג:

ה ד מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ו:

מסורת הש"ס

א) [לעיל נה.], ב) [לקמן צא.], ג) נ"י כ"י,

תנא נמי הראשונה קודמת לשניה: נשא את הראשונה: שמע מינה תלת [א]שמע מינה אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ולא חיישינן לאינצויי ממאי מדקתני שניה ויורשיה קודמים ליורשי ראשונה מיקדם הוא דקדמי הא איכא שקלי [ב]ושמע מינה כתובה נעשית מותר לחברתה ממאי מדלא קתני אם יש שם מותר דינר [ג]ושמע מינה כתובת בנין דכרין א)לא טרפה ממשעבדי דאי סלקא דעתין טרפה ממשעבדי ליתו בני ראשונה ולטרפינהו לבני שניה מתקיף לה רב אשי ממאי דלמא לעולם אימא לך אחת בחייו ואחת במותו אין להן כתובת בנין דכרין ומאי קודמין לנחלה קתני וכי תימא יורשי הראשונה למה לי איידי דתנא שניה ויורשיה תנא נמי ליורשי הראשונה ודקאמרת כתובה נעשית מותר לחברתה דלמא לעולם אימא לך אין כתובה נעשית מותר לחברתה והכא הוא דאיכא מותר דינר ואחת בחייו ואחת במותו תנאי היא דתניא מתו אחת בחייו ואחת במותו בן ננס אומר יכולין בני הראשונה לומר לבני השניה (א) בני בעלת חוב אתם טלו כתובת אמכם וצאו ר' עקיבא אומר כבר קפצה נחלה מלפני בני הראשונה ונפלה לפני בני השניה מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ומר סבר אחת בחייו ואחת במותו אין להן כתובת בנין דכרין אמר רבה אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי דכולי עלמא אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין והכא בכתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב קמיפלגי מר סבר כתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב ומר סבר אין כתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב ואמינא להו אנא [ד]בבעל חוב כולי עלמא לא פליגי דהוי מותר כי פליגי בכתובה מתקיף לה רב יוסף אי הכי רבי עקיבא אומר כבר קפצה נחלה אם יש מותר דינר מיבעי ליה אלא אמר רב יוסף באחת בחייו ואחת במותו קא מיפלגי והני תנאי כי הני תנאי דתניא נשא את הראשונה ומתה נשא את השניה ומת הוא באין בניה של זו לאחר מיתה ונוטלין כתובת אמן ר"ש אומר אם יש מותר דינר אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן ואם לאו חולקין בשוה מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ומר סבר אחת בחייו ואחת במותו אין להם כתובת בנין דכרין לא דכ"ע אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין

והכא

הא איכא שקלי. מדקתני לשון קודמין דהוה ליה למימר שניה ויורשיה נוטלין ולא יורשי הראשונה ואע"ג דתנן בן קודם לבת הכא דליכא למטעי הוה ליה למידק: **מדלא** קתני אם יש שם מותר דינר. אף על גב דלא הוה קאי אלא אדיוקא שפיר הוה ליה למיתני: **והכא** הוא דאיכא מותר דינר. לא הוה צריך להאי דמטעמא קמא אדחי כולהו הואיל ואוקימנא קודמין לנחלה:

ומר

תנא נמי. רישא ליתנא דלכתחילה קודמת ולא תנא אם קדמה ותפסה אין מוציאין: **שמע מינה אחת בחייו ואחת במותו יש להן.** לראשונים כתובת בנין דכרין ולא אמרינן כי תקון בנין דכרין היכא דמתו שתיהן בחייו וכתובת האחת מרובה משל חברתה אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן והשאר חולקין בשוה דהשתא אתו תרוייהו בתורת בנין דכרין שהוא ירושת האב ולא אתי לאינצויי אבל אחת בחייו ואחת במותו דיורשי שניה באין על כתובת אמן בתורת ירושת חוב אמן ולא מאביהם באה להם ובני ראשונה באין ליטול חלק יתר מכח ירושת האב דהא ירתון תנן לא שקלי דלמא אתו לאינצויי ולומר לא תטלו בירושת אבינו יותר ממנו הא לא אמרינן: **כתובה נעשית מותר לחברתה.** דאע"ג דלא תקון כתובת בנין דכרין אא"כ יש מותר על שתי הכתובות דינר דלא מיעקרא נחלה דאורייתא כדתנן בפרקין ב) ופרשינן טעמא בפרק נערה שנתפתתה (לעיל דף נג:) הני מילי כי מתו שתיהן בחייו דתרוייהו אתו בתורת בנין דכרין אבל אחת בחייו ואחת במותו שהשניה נגבית בתורת חוב אין לך ירושה גדולה מזו ולא מיעקרא נחלה דאורייתא שכשמת נפלו נכסים לפני יורשין וכשילא שטר חוב על אביהן אלו ואלו עושין מצוה לפרוע חובת אביהן והיא היא ירושתן לפיכך כתובה זו נעשית כמותר לירושה וגובין בני הראשונה כתובת בנין דכרין: ג)[**לא טרפי ממשעבדי.** דלא תימא יתבון תנן ובעל חוב הוו ושעבודם קודם ויטרפו מבני השניה שהן בעלי חובות מאוחרין אלא יורשין הן וירתון תנן ולא גבו ממשעבדי]: **ומאי קודמין.** דמשמע הא אי איכא מידי למשקל בתרייהו שקלו: **קודמין לנחלה.** לא שיטלו הראשונים אחריהם כתובת אמן אלא יטלו אחריהם חלקם במותר כדרך חולקי ירושה: **יורשי הראשונה למה לי.** דקרו להו יורשי ראשונה הלא לא מכחה ולא מתקנתה הן באין לירש ואמאי קתני סיפא ליורשי הראשונה: הכי גרסי' **איידי דתנא שניה ויורשיה תנא נמי ליורשי הראשונה.** איידי דקרי להו לבני שניה יורשי האם דאינהו מינה קא ירתי קרינהו לבני ראשונה נמי על שם יורשיה ולאו משום דמדידה קא ירתי אלא שמא בעלמא כלומר לבני הראשונה: **והכא בדאיכא מותר דינר.** קאמר אי האי קודמין ליורשי הראשונה קודמין לכתובת בנין דכרין הוא איכא לאוקומה בדאיכא מותר דינר ואע"ג דלא תני אם יש שם מותר דינר הא קתני לה לקמן [צא.] היה שם מותר דינר כו' ותרתי זימני לא איצטריך למיתני: **תנאי היא.** אי שקלי בני ראשונה כתובת בנין דכרין אי לא: **אתם בני בעלת חוב אתם טלו כתובת אמכם ולאו.** ע"כ בדליכא מותר דינר קמיירי מדקתני ולאו ואי דאיכא נחלה יותר על שתי כתובות מאי ולאו דקא אמרי להו נהי נמי דשקלי בני ראשונה כתובת בנין דכרין שארא מיהא פלגי אלא בדליכא והכי קאמרי להו אתם בני בעלת חוב אתם וכתובת אמכם הואיל וחוב היא ואינכם באין בתורת בנין דכרין לא בעינן מותר דינר דאין לך נחלה דאורייתא יפה מזו שאנו ואתם פורעים חובת אבינו הלכך טלו אותה ולאו ואנו נטול השאר בכתובת בנין דכרין: **רבי עקיבא אומר כבר קפצה נחלה כו'.** משעה שמת הבעל בחייה של שניה קפצה נחלת בנין דכרין מלפני בני הראשונה: **ונפלה.** להיות נחלה כשאר ירושה אף לבני השניה ואפילו הוי הכא מותר דינר לא הוו שקלי בני הראשונה כתובת בנין דכרין דבאחת בחייו ואחת במותו לא איתקן: **דכו"ע יש להן.** וטעמא דרבי עקיבא הכא משום דליכא מותר דינר הוא וקסבר אין כתובה נעשית מותר לחברתה ואפי' השניה חוב. וה"ה לבע"ח היכא דמתו שתיהן בחייו דתרוייהו אתו בתורת בנין דכרין ויש שם מותר דינר והוא משועבד לבעל חוב לא הוי מותר: **בבעל חוב כולי עלמא לא פליגי דהוי מותר.** הואיל והשטר יוצא על כולם נמצאו כולם פורעין והיא נחלה שלהן שעשו בהן מצות פריעת חוב אביהם: **כי פליגי בכתובה.** באחת בחייו ואחת במותו שהשניה חוב היא פליגי בן ננס סבר הרי זו כשאר חוב והוי מותר ור' עקיבא סבר לאו כשאר חוב דמי כיון דאינהו גופייהו קא שקלי והלכך הנך בני שניה מקבלין ולא פורעין נמצא שאין כאן נחלה דאורייתא ולא איתקן ירושת בנין דכרין דרבנן למיעקר נחלה דאורייתא: **אי הכי.** דבהא לחודא הוא דפליג רבי עקיבא משום דליכא מותר ואי הוה מותר לא פליג מאי כבר קפצה נחלה דמשמע אין כאן תורת בנין דכרין כלל הכי אבעי ליה למימר אם יש שם מותר נוטלין ואם לאו אין נוטלין: **אלא אמר רב יוסף כו'.** כדפרישית ברישא דאפי' הוה בה מותר אתא ר' עקיבא למימר דהואיל ואחת במותו ליכא כתובת בנין דכרין לבני ראשונה וכל שכן כי ליכא: **באים בניה של זו.** קא סלקא דעתך אבני שניה קאי והכי קאמר באים בני השניה שהיא בעלת חוב ונוטלין כתובת אמם אבל לבני ראשונה אין כאן כתובה דקסבר אחת בחייו ואחת במותו אין להם: **חולקין בשוה.** את המותר על כתובת החוב:

בדינר

הגהות הב"ח

(א) גמ' לבני השניה אתם בני בעלת חוב:

תוספות רי"ד

ומודה ר"נ דאי אוסיף ביה דקלא לתוספת כתבי' ה"נ בדאוסיף לה. פי' אי אוסיף ביה דקלא בשטר ב' לתוספת כתבי' ולא לבטל את זמן שטר א' ותרווייהו מיהו לא גביא מדלא כתב צביתי ואוסיפת לך הך אקמייתא אלא שטר כתובה [יתירא] כתב לה ולא הזכיר בה את הראשונה הכי קא"ל אם תתרצי למחול שיעבודא של א' גבי כתובה זו המרובה ואם לאו גבי הא' המועטת. הלכך הי מנייהו דבעי גביא וכי אמר ר"נ בטל שני א"ה בדלא אוסיף ביה מידי דאי לאו לבטוליה לקמאי אתא למאי כתבי': או כתובה וגט ומיתה ת"ר גט כתובה ומיתה אם גט קודם לכתובה גובה ב' כתובות כתובה קודם לגט אינה גובה אלא כתובה א' שהמגרש את האשה והחזירה ע"מ כ"ר החזירה. פי' אשה שהוציאה לב"ד גט וכתובה ועדי מיתה והיא תובעת ב' כתובות אחת מחמת גירושין ואחת מחמת אלמנות אם זמן הגט קודם לזמן הכתובה דמוכחא מילתא שהיה בה נשואים קדמונים ועליהם נכתב זה הגט והחזירה וכתב לה כתובה ומת בעלה גובה ב' כתובות א' גובה בגיטה של נשואין הראשונים שכיון שגיטה קיים בידה בודאי לא פרעה שאילו פרעה היה קורע לגיטה ותנן הוציאה גט ואין עמה כתובה גובה כתובתה וא' גובה בעדי מיתה על נשואין האחרונים שכיון שכתב לה כתובה אין לומר ע"ד כ"ר החזירה שהרי רצה וכתב לה כתובה ואם קודמת כתובה לגט נמצא שזה הגט על נשואי אותה הכתובה נעשה אינה גובה אלא מחמת הגירושין והאי דתני שהמגרש את האשה והחזירה וכו' ה"ק ואע"פ שהחזירה ומת ובאה לגבות כתובה שניה בעדי מיתה בעבור נשואין האחרונים א"י שכיון שלא כתב לה כתובה אחרת באלו הנשואין ואין בידה אלא כתובה הא' ע"מ כ"ר החזירה: קטן שהשיאו אביו וכו'. אמר ר"ה ל"ש אלא מו"מ אבל תוספת אין לה ור"י אמר אפי' תוס' י"ל. פי' סבר ר"י כל מה שכתב לה בעודו קטן בין עיקר כתובה בין תוס' הכל גובה שע"מ כן קיימה בגדלותו לתת לה כל מה שכתב לה בקטנותו ור"ה סבר שטרא חספא בעלמא ודוקא מו"מ דהוא תנאי ב"ד אית לה אבל תוספ' לא: מיתיבי חדשו נוטלת מה שחדשו לא חדשו בתולה גובה ר' ואלמנה ק' תיובתא דר"י פי' אם חדשו לאחר שהגדיל הקטן לכתוב לאשתו שום דבר וכן העובד כוכבים לאחר שנתגייר נוטלת בשתיהן מה שחדשו ואם לא חדשו וקיימם בסתם בתולה גובה ר' ואלמנה ק' (תיובתא דר"י) מ"ש להן בתחלה ודוקא מו"מ אבל תוספת לא וקשה לר"י ומהדר ר"י מתני' אטעיתיה איהו סבר כתובתה קיימת אכולהו מילתא קאי. פי' על כל מ"ש לה מתחילה ואפי' תוס' ולא היא אעיקר כתובה קאי כדמפרש בברייתא:

מי שהיה נשוי שתי נשים ומת הראשונה ויורשי הראשונה קודמת לשניה ויורשי הב' נשא את הא' ומתה נשא את הב' ומת הוא השניה ויורשיה קודמים ליורשי הא'. פי' אם מת הוא ובאו ב' נשיו לגבות מן היורשים הא' שזמנה קודם קודמת לב' ואם הנשים מתו אחרי מות בעליהן יורשי הא' קודמין ליורשי הב'. פי' בשלהי פ' כל הנשבעים אמר רב ושמואל אם מת הלוה בחיי מלוה שאם רוצה המלוה לגבות מיורשי הלוה אי"ל שלא בשבועה כדתנן הבא ליפרע וכו' אם מת אח"כ המלוה ובאו יורשי המלוה לגבות מיורשי הלוה אין גובין כלום שאין אדם מוריש שבועה לבניו שכיון שחייב המלוה שבועה שבלא שבועה אי"ל מיורשי הלוה ולא הספיק לישבע עד שמת אין יורשיו יכולים לגבות מיורשי הלוה כלום שא"י לישבע הן שלא נפרע אביהן מן הלוה שמהיכן יודעים אם נפרע אם לאו ואחרי שא"י לישבע אותה השבועה שנתחייב המלוה אינם

תוספות רי"ד (המשך)

גובים כלום: ומותבינן להו מהא מתני' דתני ויורשי הא' קודמים ליורשי הב' והא הכא דדינם על יורשי הבעל הן דהא מת קתני ואילו באה ראשונה עצמה או שניה עצמה לגבות מיורשי הבעל אינם גובים אלא בשבועה שלא פרעה הבעל כדתנן אין אלמנה נפרעת מנ"י אלא בשבועה ועכשיו שמתו הן קודם שנשבעו האיך גובין יורשיהן ומוקמי לה התם כשנשבעה ומתה דדוקא אם נשבעה קודם שתמות אז גובין יורשיה אבל אם לא נשבעה לא: ודייקו מדקתני הא' קודמת לב' ולא קתני הא' יש לה והב' אין לה מכלל דאי קדמה ב' ותפסה לא מפקינן מינה ש"מ בח"מ שקדם וגבה מש"ג. לעולם אימא לך מה שגבה ל"ג והאי קודמת לגמרי קתני כדתנן בן קודם לבת: ואי קשיא היכי מסתפק תלמודא במתני' אי גבה גבה ואי לא גבה ולא אוכח ממה דתנן בס"פ מי שהיה נשוי ב' נשים ומכר שדהו וכתבה הא' ללוקח דו"ד א"ל עמך השניה מוציאה מיד הלוקח. והא' מיד הב' וכו'. אלמא אע"ג שקדמה ב' וגבתה לא עשתה כלום אלא הא' מוציאה מידה: תשובה הא אמר לקמן בפירקן דאמר שמואל דהוי פלוגתא דתנאי א) וכן מה שגבה גבה מ"ה דיקא הא מתני' היכי ס"ל ומה דאמר ברפ"ב דערכין ב) וב"ח מאוחר וכו'. ההוא במטלטלין מיירי אבל לעולם במקרקע מ"ש ל"ג והכי אוקמי' ר"ח ז"ל דלא מיירי האי דערכין אלא במטלטלי. אראב"א היה בידו ה' סלעים ואמר ערכי עלי וחזר ואמר ע"ע ונתן ד' לב' וא' לא' יוצא מידי שניהן מ"ט ב"ח מאוחר שקדם וגבה מש"ג בעידנא דיהיב לא' תו לית ליה נתן ד' לא' וא' לב' ידי ב' יצא ידי א' ל"י מ"ט דכלהו משועבדות לא': נשא את הא' ומתה וירשה בעלה ויש לבנים שלו תנאי דבנ"ד כדתנן לעיל בנ"ד דיהוין כו' נשא את הב' ומת הוא ובאין הב' ויורשיה ליטול כתובתה ובני הא' באין ליטול כתובת אמן כתנאי בנ"ד הב' ויורשיה קודמים וכו'. פי' שתחלה נפרעת הב' שהיא כב"ח וכן יורשיה ואח"כ אם ישארו בנכסים יטלו בני הא' כתובת אמן שאין לה זכות ליטול אלא לאחר מיתת אביהן דהא ירתון תנן הלכך פורעין תחלה חוב אביהן ואח"כ נוטלין כתובת אמן: ודייקי' ש"מ ג' ש"מ א' בחייו וא' במותו י"ל כתובת בנין דכרין ולא חיישי' לאנצויי ממאי מדקתני ב' ויורשיה קודמים ליורשי הא' מיקדם הוא דקדמי הא איכא שקלי פי' מדקתני קודמים ש"מ דאי איכא תו נכסים שקילי יורשי הא' כתובת אמן ולא פלגי בני ב' בהדייהו מכח ירושת אביהן וש"מ א' מתה בחייו וא' מתה במותו יש לבני הא' כבנ"ד ול"א כי תקון רבנן בנ"ד היכא דמתו שתיהן בחייו וכתובה הא' מרובה משל חברתה אלו נוטלין כ"א וא"נ כתובת אמן והשאר חולקין בשוה דהשתא אתו תרוייהו בתורת בנ"ד שהוא ירושת האב דלא אתו לאנצויי אבל א' בחייו וא' במותו דיורשי ב' באין על כתובת אמן ולא מאביהן באה להן ובני הא' באין ליטול חלק יתר מכח ירוש' האב דהא ירתון תנן לא שקילי דילמא אתי לאנצויי ולומר לא תטלו בירושת אבינו יותר ממנו הא לא אמרי'. וש"מ כתובה נעשה מותר לחברתה מדלא קתני אם יש שם מותר דינר ב' ויורשי' קודמים. פי' אע"ג דלא תקון רבנן כבנ"ד אא"כ יש מותר דינר על ב' הכתובות כי היכי דלא מיעקרא נ"ד כדתנן לקמן בפירקן ה"מ כי מתו שתיהן בחייו תרוייהו אתו כתורת בנ"ד אבל א' בחייו וא' במותו שהב' שנגבת בתורת חוב אין לך ירושה גדולה מזו ולא מיעקרא נ"ד שכשמת נפלו נכסי קמי' יורשים וכשיצא שטר חוב על אביהן אלו ואלו עושין מצוה לפרוע חוב אביהן והיא היא ירושתו לפיכך כתובה זו נעשה מותר לחברתה לירושה וגובין בני הא' בתורת בנ"ד. וש"מ כתובת בנ"ד לא טרפא ממשעבדי דאי ס"ד טרפ' ממשעבדי ליתי בני הא' וליטרפו לבני ב' ואסיקנא.

א) נראה דצ"ל אי מה שגבה גבה או לא מ"ה רוצה לדייק הא מתני' היכי ס"ל וכו'. ב) נראה דצ"ל ומה דאמר ברפ"ב דערכין א"ר אבא היה בידו וכו' מ"ט דכולהו משועבדות לראשונה ההוא במטלטלי מיירי וכו'.

והכא בדינר מקרקעי קמיפלגי מר סבר מקרקעי אין מטלטלי לא ומר סבר אפילו מטלטלי ומי מצית אמרת הכי והתנן ר"ש אומר אפי' יש שם נכסים שאין להם אחריות אינן כלום עד שיהא שם נכסים שיש להן אחריות יתר על ב' כתובות דינר אלא הכא בדינר משעבדי קמיפלגי מר סבר מבני חורין אין ממשעבדי לא ומר סבר אפי' ממשעבדי אי הכי ר"ש אומר אם יש שם מותר דינר כיון שיש שם מותר דינר מיבעי ליה אלא בפחות מדינר קמיפלגי מר סבר דינר אין פחות מדינר לא ומר סבר אפילו פחות מדינר והא ר"ש דינר קאמר וכי תימא איפוך ת"ק דמתני' נמי דינר קאמר אלא כי הנך תרי לישנאי קמאי ואיפוך אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא הלכתא אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין וכתובה נעשית מותר לחברתה בשלמא אי אשמעינן אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דיכרין ולא אשמעינן כתובה נעשית מותר לחברתה הוה אמינא אי איכא מותר דינר אין אי לא לא אלא לישמעינן כתובה נעשית מותר לחברתה ואנא ידענא משום דאחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין אי אשמעינן הכי הוה אמינא כגון שנשא שלש נשים ומתו שתים בחייו ואחת במותו והך דמיית לאחר מיתה יולדת נקבה היא ולאו בת ירושה היא אבל אחת בחייו ואחת במותו והא דלאחר מיתה יולדת זכר היא אימא ליחוש לאינצויי קמ"ל:

מתני' אמי שהיה נשוי שתי נשים ומתו ואחר כך מת הוא ויתומים מבקשין כתובת אמן ואין שם אלא שתי כתובות חולקין בשוה בהיה שם (א)מותר דינר אלו נוטלים כתובת אמן ואלו נוטלים כתובת אמן גאם אמרו יתומים אנחנו מעלים על נכסי אבינו יפה דינר כדי שיטלו כתובת אמן אין שומעין להן אלא שמין את הנכסים בבית דין דהיו שם נכסים בראוי אינן כבמוחזק הר"ש אומר אפי' יש שם נכסים שאין להם אחריות אינן כלום עד שיהיו שם נכסים שיש להן אחריות יותר על שתי הכתובות דינר: **גמ'** ת"ר לזו אלף ולזו חמש מאות אם יש שם מותר דינר אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן ואם לאו יחלקו בשוה: בפשיטא ומרובין ונתמעטו כבר זכו בהן יורשין מועטין ונתרבו מאי ת"ש דניכסי דבי בר צרצור מועטין ונתרבו הוו ואתו לקמיה דרב עמרם אמר להו זילו פייסינהו לא אשגחו אמר להו אי לא מפייסיתו להו גמחינא לכו בסילוא דלא מבע דמא שדרינהו לקמיה דרב נחמן אמר להן זכשם שמרובין ונתמעטו

זכו

בדינר מקרקעי קמיפלגי. אי בעינן ההוא מותר שיהא שם שתי כתובות ודינר מקרקעות והכא בדליכא מותר דינר אלא מטלטלי מש"ה אמר ת"ק דאין בני ראשונה נוטלין ואתא ר"ש למימר הואיל ויש מותר דינר כל דהו שקלי: **ומר סבר אפי' ממשעבדי.** ר"ש סבר חוב הוי מותר: ה"ג **אי הכי ר"ש אומר אם יש מותר דינר.** ואברייתא קאי הואיל ובדאיכא מותר מוקמת לה אלא שמשועבד ור"ש לקולא קאמר הכי איבעי ליה למימר הואיל ויש שם מותר דינר אלו נוטלין כו': **וכ"ת איפוך.** פירושא דפרשי' בפלוגתייהו איפוך ואימא באין בניה של זו דקאמר ת"ק אבני ראשונה קאי וקאמר דשקלי כתובת בנין דכרין ואתא ר"ש למימר אם יש שם מותר דינר כולם נוטלין ואם לאו אלא פחות מדינר יש חולקים בשוה: **והא ת"ק דמתני'.** דקאמר ר"ש עלייהו אפי' יש שם נכסים שאין להם אחריות אינם כלום: **דינר קאמר.** דקתני היה שם יתר דינר כו' ות"ק דמתני' הוא ת"ק דברייתא: **אלא כי הני תרי לישני קמאי.** בדינר מקרקעי או בדינר משעבדי: **ואיפוך.** תריצותא וה"ק ת"ק באין בניה של ראשונה גם הם ונוטלין כתובת אמן משום תנאי בנין דכרין ואע"ג דליכא אלא מותר דינר מטלטלי או משעבדי ואתא ר"ש למימר אם יש מותר דינר מקרקעי ובני חרי אלו נוטלין כו' והשתא דר"ש לחומרא ולא שייך לאותובי הואיל ויש שם מבעי ליה: **ואנא ידענא כו'.** דאי בשתיהן בחייו דתרוייהו בתורת בנין דכרין אתו לא מצי למימר כתובה נעשית מותר לחברתה דהא לאו פריעת חוב הוא ואי הכא לא בעינן מותר היכא איתקן: **דלאו בת ירושה.** וליכא למיחש לאינצויי דהא לית לה בנכסים כת אלא כתובת אמה ובני שתים הראשונות שהם זכרים ובאים לירש יש בהם שכתובת אמן גדולה משל חברתה ואומרים טלו כתובת אמכם כבנין דכרין ואנו נטול כתובת אמנו ואי משום דליכא מותר דינר הרי פרענו בין שנינו הכתובה השלישית והיא נעשית מותר לשתים שבחייו ומריבה אין כאן דאלו ואלו בתורת בנין דכרין נוטלין הכתובות וזו שנטלה משום חוב אין לה לריב שהרי אינה יורשת שתוכל לומר אתם יורשים הכתובות יתר על החלוקה: **ליחוש לאנצויי.** שיכול לומר בנה של זו בעלת חוב אתם למה תירשו את אבא יותר ממני שאתם באים ליטול כתובת אמכם יתר על החלוקה אם נטלתי אני כתובת אמי לא מאבי ירשתי אלא מאמי: **מתני' ויתומים מבקשים כתובת אמן.** שכתובת אמם מרובה משל חברתה ואומרים בניה כתובת בנין דכרין נטול וכן אתם והשאר נחלוק: **חולקין בשוה.** כשאר כל ירושה לפי הגולגולת: **אם אמרו יתומים.** בני הכתובה הגדולה: **הרי אנו מעלין על נכסי אבינו.** מעלין דמיהן לקבלם עלינו ביוקר כדי דינר יתר על שווין כדי שיהיה שם מותר דינר ויטלו כתובת אמם: **היו שם נכסים בראוי.** שראויה ליפול להם ירושה מאבי אביהם אחר מות אביהם ולכשתפול יהיה שם מותר דינר בשתי הירושות: **אינן כבמוחזק.** אין נחשבין עכשיו להיות כאילו הן מוחזקין בהן כבר ויש כאן מותר דינר: **גמ' מרובים.** בשעת מיתה ואילו שמאום באותה שעה היה שם מותר דינר: **ונתמעטו.** שהוזלו קודם ששמאו בב"ד: **כבר זכו בהם.** יורשי כתובה הגדולה לזכות בכתובת אמם משעת מיתה שהיה שם מותר דינר: **זילו פייסינהו.** ליורשי כתובה הגדולה: **סילוא דלא מבע דמא.** קוץ שאינו מוציא דם בנוקבו בבשר. כלומר שמתא ונדוי:

ומר סבר אפי' מטלטלי. פי' ר"ש וקשה לי אם יש שם מותר דינר כיון שיש שם מותר דינר מיבעי ליה כדפריך בסמוך וי"ל דעדיפא מינה פריך: **אלא** הכא בפחות מדינר קמיפלגי. והשתא בעי למימר דלר"ש ודאי סגי בפחות מדינר ותימה א"כ הדרא קשיא לדוכתיה אם יש שם כיון שיש שם מיבעי ליה: **וכי תימא איפוך.** פ"ה ובניה של זו דקאמר ת"ק אבני ראשונה קאי משמע מתוך פירושו דל"ג לעיל באים בניה של זו לאחר מיתת אמן דמשמע בהדיא דאבני שניה קאי אלא גרס בניה של זו לאחר מיתה וקשה דבכל הספרים גרסינן ליה ועוד אי אבני ראשונה קאי מה לו להזכיר לאחר מיתה פשיטא דבאין דקאמר לאחר מיתה דהא מתה קתני ועוד קשה לי דהואיל ובעי למימר איפוך הוה ליה לאסוקי פלוגתייהו בכתובה נעשית מותר לחברתה ועוד גרסינן בפירוש ר"ח בהדיא באין בניה של שניה לאחר מיתה על כן פי' ר"ת אבני שניה קאי לעולם ואיפוך סברתייהו דת"ק דאמר באין בני שניה ולוקחין כתובת אמן והראשונים אין להם כשאין להם מותר כלל אבל אם היה שם מותר אפילו בפחות מדינר יש להן כתובת בנין דכרין ואתא ר"ש למימר דוקא אם יש שם מותר דינר ומדרבי שמעון נשמע לת"ק דמדקאמ' אם יש שם משמע לדקדק דברי ת"ק כשאין שם מותר כלל קאמר דוקא: **כי** הנך תרי לישני קמאי ואיפוך. וכדפרישית דת"ק אמר בני שניה גובין ולא בני ראשונה כשאין שם מותר כלל אבל ממטלטלי או ממשעבדי נוטלין ואתא ר"ש למימר דוקא דינר מקרקעי ובני חרי:

כך

מוסף רש"י

ויתומים מבקשין כתובת אמן. כגון שכתובת האחת מרובה, או אם שתיהן שוות פעמים שבני האחת רבים ובני האחת מועטין ואותן המועטין מבקשים כתובת אמן לחלקה ביניהן ובני השניה יחלקו את כתובת אמן ביניהן, ובאין עליהם מכח תנאי כתובת אמן שכתוב בה כתובת בנין דכרין דיהויין ליכי מינאי אינון ירתון כסף כתובתיך כו' (לעיל נב:). **היה שם מותר דינר.** על שתי הכתובות, שתתקיים בו נחלה דאורייתא, אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן. ואם לאו חולקין בשוה למנין גולגלותם, דבמקום דמיעקרא נחלה דאורייתא לא תקון רבנן (שם). **בסילוא דלא מבע דמא.** קוץ שמכאיב ואין יוצאת דם ניכר בו, דהיינו נידוי (רשב"ם ב"ב קנא.).

א) [לעיל נב:], ב) ב"ב קמ., ג) [שם קנא:],

תוספות רי"ד

אמר מר זוטרא משמיה דר"פ [הלכתא] א' בחייו וא' במותו י"ל כתובת בנין דכרין וכתובה נעשית מותר לחברתה פי' וכל שכן ב"ח דהוי מותר שאם מתו שתיהן בחייו ובאו הבנים של שתיהן ליטול אלו כתובת אמן ואלו כתובת אמן ויש על אביהן ב"ח שאם יגבה ב"ח ואלו (י"ל) [יטלו] כתובת אמן אין שם מותר דינר אמרי' שמה שגבה ב"ח הוא דירית במותר והוא ירושת אביהן שעל כל הבנים מוטל לפרוע חוב אביהן מממון אביהם והכי אמרי' בגמ' דאפילו מ"ד אין כתובה נעשה מותר לחברתה מודה הוא דבעל חובו נעשה מותר: **מתני'** מי שהיה נשוי ב' נשים ומתו ואח"כ מת הוא והיתומים מבקשים כתובת אמן ואין שם אלא כדי ב' כתובות חולקות בשוה הי' שם יתר דינר אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן. ואם אמרו היתומים הרי אנו מעלין על הנכסים יותר דינר כדי שיטלו כ"א אין שומעין להם אלא שמין את הנכסים בב"ד הי' נכסים בראוי אינן כבמוחזק רש"א אע"פ שיש שם נכסים שאין להם אחריות אינו כלום עד שיהיה שם נכסים שיש להם אחריות יתר על ב' כתובות דינר. פי' ומתו שתיהן בחייו וירשם הוא ואח"כ מת הוא היתומים מבקשים כתובת אמן כבנ"ד. וכגון שהיתה כתובה א' גדולה מחברתה ואין בכלן הנכסים שהניח בידן אלא כדי שתי הכתובות שלהן חולקות בשוה ירושת אביהן לפי הגולגולת כ"א חלקו כשאר ירושה דאורייתא כדאמרי' טעמא לעיל בפ' נערה דבמקום דמיעקרא ירושה דאורייתא לא תקינו רבנן ובטל שם תנאי בנ"ד. הי' שם יתר על ב' כתובות דינר א' דמקיימי' ביה ירושה דאורייתא אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן ואותו הדינר או אם יש שם יותר חולקין לפי הגולגולת ואם אמרו היתומים הרי אנו מעלים על נכסי אבינו יתר דינר אין שומעין להן אלא שמין את הנכסים בב"ד שמשעה שמת אביהן זכו שיתחלקו הנכסים בשוה כפי גולגולותם. היה שם נכסים בראוי שראוי ליפול להם ירושה מאבי אביהן אחרי מות אביהן ועם אותה הירושה יהיה שם מותר אינן כבמוחזק דבעי' שיהא מותר בנכסים בעת מות אביהן שהוחזק אביהן באותו מותר ור"ש סבר דאפי' מותר מטלטלי לא הוי מותר עד שיהא מותר דינר במקרקע דכי היכי דכתובת בנ"ד לא גביא ממטלטלי אלא ממקרקע אבל ת"ק סבר דבכל מידי דמקיימי ירושה דאורייתא אפי' מטלטלי הוי מותר ואין הל' כר"ש דיחיד ורבים הל' כרבים: ת"ר של זו אלף ושל זו ה' מאות. אם יש שם מותר דינר אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן ואם לאו חולקין בשוה א) פי' אם בשעת מיתת אביהן הי' מרובים והי' שם מותר דינר קודם ששמאוהו ב"ד והוזלו ונתמעטו ועכשיו בשעת גביותן אין שם מותר דינר כבר זכו יורשים המרובים ליטול כתובת אמן. מועטין ונתרבו מאי פי' אם בשעת מיתת אביהן לא היה שם מותר דינר וקודם שבאו לגבות ולשום בב"ד הוקרו ויש בהן מותר מאי ת"ש דנכסי דבי בר צרצור מועטין ונתרבו הוו' אתו לקמי' דר"א כ"ל כשם שמרובין

עין משפט נר מצוה

ו א ב מיי' פי"ט מהל' אישות הל' ג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן קיא סעיף ב:

ז ג מיי' שם הל' ה טור שו"ע שם סעיף ה:

ח ד טור שו"ע שם ס"ג:

ט ה טוש"ע שם סעי' יד:

י ו ז מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ה:

תוספות רי"ד (המשך)

א) אולי חסר כאן וכ"ל פשיטא מרובין ונתמעטו כבר זכו בהן יורשין פי' אם בשעת וכו'.

זכו בהן יורשין כך מועטין ונתרבו זכו בהן יורשין (סימן אלף ומאה מצוה בכתובה יעקב זקף שדותיו בדברים עסיקין): אההוא גברא דהוו מסקי ביה אלפא זוזי הוו ליה תרי אפדני זבינהו חדא בחמש מאה וחדא בחמש מאה אתא בעל חוב טרפא לחדא מינייהו הדר קטריף לאידך שקל אלפא זוזי וקא אזיל לגביה א"ל אי שויא לך אלפא זוזי לחיי ואי לא שקיל אלפא זוזי ואיסתלק סבר רמי בר חמא למימר היינו מתני' אם אמרו יתומים הרי אנו מעלין על נכסי אבינו יפה דינר א"ל רבא מי דמי התם אית להו פסידא ליתמי הכא מי אית ליה פסידא אלפא יהיב ואלפא שקיל וטירפא בכמה כתבינן רבינא אמר באלפא רב עוירא אמר בחמש מאה בוהלכתא בחמש מאה ההוא גברא דהוו מסקי ביה מאה זוזי הוו ליה תרי קטיני דארעא חד זבינהו בחמשין וחד בחמשין אתא בעל חוב טרפא לחד מינייהו הדר אתא וקטריף לאידך שקל ק' זוזי וקאזיל לגביה וא"ל אי שויא לך ק' זוזי לחיי ואי לא שקול ק' זוזי ואיסתלק סבר רב יוסף למימר היינו מתני' אם אמרו יתומים כו' א"ל אביי מי דמי התם אית להו פסידא ליתמי הכא מאי פסידא אית ליה מאה יהיב מאה שקיל וטירפא בכמה כתבינן רבינא אמר במאה רב עוירא אמר בחמשין והלכתא בחמשין גההוא גברא דהוו מסקי ביה מאה זוזי שכיב שבק א)קטינא דארעא דהוה שויא חמשין זוזי אתא בעל חוב וקטריף ליה אזיל יתמי יהבו ליה חמשין זוזי הדר קטריף לה אתו לקמיה דאביי אמר להן גמצוה על היתומים לפרוע חוב אביהן הני קמאי מצוה עבדיתו השתא כי טריף בדין קטריף דולא אמרן דלא אמרו ליה הני חמשין זוזי דמי דארעא קטינא אבל אמרו ליה הני חמשין זוזי דמי ארעא קטינא סלוקי סלקוה ההההוא גברא דזבנה לכתובתה דאימיה בטובת הנאה וא"ל אי אתיא אם ומערערא לא מפצינא לך שכיבא אימיה ולא איערערא ואתא איהו וקא מערער סבר רמי בר חמא למימר איהו במקום אימיה קאי א"ל רבא נהי דאחריות דידה לא קביל עליה אחריות דידיה מי לא קביל אמר רמי בר חמא ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ואתא שמעון ומכרה לראובן באחריות ואתא

זכו בהן. יורשי כתובה הקטנה לחלוק הכל בשוה הואיל ובשעת מיתה לא הוה בהו מותר: **מסקי ביה.** נושים בו: **שקל.** לוקח אלפא זוזי: **אי שויא לך.** ההיא חדא לקבלה בחוב שלך ותניח לי את זו: **ואיסתלק.** מתרוויהו: **היינו מתני'.** ממתני' מצינן למיגמר האי דינא דלא מצי טעין ליה האי לוקח הכי שהיה מעלה על דמיה: **אית להו פסידא.** לבני כתובה הקטנה בהעלותן של אלו: **וטירפא בכמה כתבינן.** הרי לוקח זה מכרה לנושה באלף זוז לפלותו מחובו וחוזר לב"ד לכתוב לו שטר טירפא על זה שמכרה לו באחריות והרי טרפוה ממנו בדמי אלף זוז שהיה מחויב בכמה כתבינן ליה טירפא באלפא כשיעור החוב או בה' מאה שהרי כך קנאה ממנו: **קטיני דארעא.** שדות קטנות: **מצוה על היתומים לפרוע חוב אביהן.** משום כבוד אביהן אלא שאין לבית דין ג)לכופן על כך דלאו מצות עשה מפורשת היא כסוכה ולולב אלא מצוה בעלמא דרבנן: **בדין קא טריף.** שנכסי הלוה נשתעבדו לו: **דלא אמרו ליה.** כשפרעו את הראשונים: **דמי קטינא.** כשאר מכר ולא כפריעת החוב: **דזבנה לכתובתה דאימיה.** שהיתה נשואה לאחר ומכר כתובתה בחיי בעלה: **בטובת הנאה.** בדבר מועט מפני שהוא ספק שמא תמות וירשנה בעלה או אפילו ימות בעלה בחייה שמא ימות הבן בחייה ולא תבא הזכות לידו ואין ללוקח בה כלום דלא היה זה שלוחו: **א"ל אי אתיא אימא וקא מערערא לא מפצינא לך.** והמעות לא אחזיר לך דשלא באחריות אני מוכר לך: **אתא איהו וקא מערער.** לומר אני תחת אמי עומד ואטלנו ואף המעות לא אחזיר דשלא באחריות סבירת וקבילת: **אחריות דנפשיה.** אם יבא הוא ויערער דין הוא שיחזיר לו מעותיו ונהי נמי דחוזר במכירת הקרקע דאין אדם מקנה דבר שלא זכה בו כדתני' (ב"מ דף טז.) מה שאירש מאבא מכור לך לא אמר כלום. והא לא דמיא לגוזל שדה ומכרה וחזר ולקחה מבעלים הראשונים דקי"ל בה (שם טו:) מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו דהתם לקחה דוקא דטרח אבתרה וזבנה כי היכי דליקום בהימנותיה עם לוקח אבל נפלה לו בירושה אמרינן התם ירושה ממילא הוא ולא טרח למיקם בהימנותיה וחוזר במכירתו ומחזיר המעות. לשון אחר דזבנה לכתובתה דאימיה בטובת הנאה שדה שייחד אביו לאמו לכתובתה ומת ונפלו נכסים לפני זה וכל זמן שלא עמדה בדין אם מכרה זה המכר קיים ואינו יכול לחזור שהרי יורש הוא וכל הנכסים לפניו אלא שחייב לתת כתובה לאמו כשתתבענו ועל שדה זו שעבודה מוטל והיא יכולה לטורפה מיד הלוקח ומשום דא"ל האי אי אתיא אמי ומערערא לא מפצינא לך ותפסיד מעותיך ד)לא מכרה אלא בדבר מועט: **שלא באחריות.** כל מי שיטרפנה מידך אפי' בדין לא אחזיר לך המעות: **ומכרה לראובן.** בעלים הראשונים: **באחריות.** שכל מי שיטרפנה בדין יפלנה לו: ואתא

כך מועטין ונתרבו זכו בהן יורשין. פי' בקונטרס וחולקין בשוה וכן פי' ר"ח ואע"ג דבריש מי שמת (ב"ב דף קלט: ושם) גבי נכסים מועטים להבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים אמרינן דבין מועטין ונתרבו בין מרובין ונתמעטו יד הבנים על העליונה והבנים ירשו והבנות יזונו ולא אמרינן מועטים ונתרבו כבר זכו בהן הבנות כדאמר הכא דזכו בני כתובה הקטנה לחלוק בשוה היינו משום דבכל דוכתא אזלינן טפי בתר נחלה דאורייתא ועוד מפרש רבי כשם שמרובין ונתמעטו זכו בהן יורשין פי' בני כתובה גדולה כך מועטין ונתרבו זכו בהן יורשין בני כתובה גדולה ואע"ג דאזלינן הכא בתר תקנתא דרבנן טפי מהתם משום דאע"ג דאזלינן בתר תקנתא דרבנן הכא לא מיעקר נחלה דאורייתא אבל התם אי אזלת בתר תקנתא דרבנן מיעקר לגמרי נחלה דאורייתא ולא ירשו הבנים כלל ה). מ"ר:

מאי פסידא אית ליה אלפא יהיב אלפא קא שקיל. מכאן רגילין לומר דהא דמסקינן בהמקבל (ב"מ קי: ו)ושם) הניחא למ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח לא מצי לסלוקי בזוזי אלא למ"ד מצי לסלק כו' היינו פלוגתא דרמי בר חמא ורבא דהכא רמי בר חמא ס"ל לא מצי לסלוקי לוקח ורבא סבר מצי לסלוקי מיהו לרמי בר חמא ניחא אבל לרבא מנא לן דלמא הא דהוה הכא מצי לסלוקי משום שלא היה רוצה ליקח האפדנא אלא בה' מאות והלוקח רוצה לתת אלפא ולכך סילקו אבל היכא דרוצה הבעל חוב ליקח הקרקע באותם דמים שרוצה הלוקח לסלקו מצי למימר דמודה רבא דלא מצי לסלק וי"ל דמ"מ כל שעה יסלקנו שישום לו הקרקע כפלים על שוויו:

והלכתא בחמש מאה. דלא חשבינן כמו שבח:

דזבנה לכתובתה דאימיה בטובת הנאה. מכאן נראה לר"ת דהא דאמר ז)ביש נוחלין ובפ"ק דב"מ (דף טז. ושם) מה שאירש מאבא מכור לך לא אמר כלום הנ"מ כשאמר מה שאירש מאבא סתם אבל אם אמר שדה זו שאירש קנה ואפי' למ"ד אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דאי לאו הכי היאך מכר כל עיקר כתובת אמו דהיינו מה שאירש מאימא ללשון ראשון שפי' רש"י שהיתה אמו נשואה לבעל ולכך קאמר בטובת הנאה דמשמע שאם תמות יירשנה בעל או אפי' ימות בעלה בחייה שמא ימות גם הבן בחייה ואין ללוקח בה כלום הלכך ודאי במקום שהוא מכיר את המכר הוי מקח קיים דאין סברא לומר דהא אתי כמ"ד אדם מקנה דשלב"ל דהא קי"ל דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ומיהו ללשון אחר שפירש רש"י אין ראיה מכאן כלום דפירש דזבנה לכתובתה דאימא שדה שייחד אביו לאמו לכתובתה ומת ונפלו נכסים לפני זה וכל זמן שלא עמדה בדין אם מכרה זה המכר קיים ואינו יכול לחזור שהרי יורש הוא וכל הנכסים לפניו אלא שחייב לתת כתובה לאמו כשתתבענו ועל שדה זו שעבודה מוטל והיא יכולה לטורפה מיד הלוקח ומשום דא"ל האי אי אתיא אימא ומערערא לא מפצינא לך ותפסיד מעותיך לא מכרה אלא בדבר מועט ולפי לשון ראשון נמי לאו ראיה כמו שפירש רש"י עוד מייתי ראיה מדאמר בשלהי מי שמת (ב"ב קנט. ושם) בן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ומת בנו מוציא מיד הלקוחות ומ"ט משום דמכח אבוה דאבא קאתינא והשתא בלאו האי טעמא נמי הא אין המכר קיים כלל אלא התם ודאי בשדה זו שאירש מאבא איירי שבירר המכר (וע"ע תוס' יבמות סו: ד"ה הבעל):

שייך לדף נב **ראובן** שמכר שדה לשמעון באחריות וזקפו עליו במלוה כו'. מקשינן אמאי נקט באחריות דלכל מילי דאתא לאשמועינן השתא דא"ל בני ראובן לשמעון אנן מטלטלי שביק אבינו גבך כו' והא שייך אפי' שלא באחריות נמי ואומר רבי זקפו עליו במלוה דוקא דאי לא זקפו

עין משפט נר מצוה

יא א ב מיי' פי"ח מהל' מלוה ולוה הל' ט סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' קיד סעיף ג:

יב ג ד מיי' שם הל' י טוש"ע שם סי' קז סעיף ו:

יג ה טוש"ע אה"ע סי' קה סעיף ז:

תוספות רי"ד

ונתמעטו זכו בהן יורשין כתובה של מרובה כך מועטין ונתרבו זכו בהן יורשי כתובה מועטת לחלוק בשוה שהכל הולך אחר שעת מיתת האב: האי גברא דהוה מסיק בי' אלפא זוזי הו"ל תרי אפדני זבנינהו חדא בה' מאות וחדא בה' מאות אתא ב"ח טרפא לחד מיניהו הדר אתא קטריף לאידך שקיל חדא אלפא זוזי אזיל לגביה א"ל אי שוויא לך הא דקטרפ' אלפי זוזי לחיי ואי לא שקיל אלפא זוזי ואיסתלק. סבר רמב"ח למימר היינו מתני' דתנן אם אמרו היתומים הרי אנו וכו' א"ל רבא מי דמי התם אית ליה פסידא ליתמי הכא מאי פסידא אית ליה אלפא יהיב ואלפא שקיל והל' כרבא דסבר דמצי הלוקח לסלק לב"ח בזוזי אבל רמב"ח סבר דל"מ לסלוקיה בזוזי ומאי דאמרי' בפ' הגוזל ובשנים אוחזין ובפ' המקבל הניחא אי אית לי' ללוקח זוזי לא מצי מסלק לב"ח שפיר אלא למ"ד וכו' זאת היא חלוקת רמב"ח ורבא: וטרפא בכמה כתבינן פי' אם נתרצה ב"ח לקבלה באלפא זוזי ובא הלוקח לב"ד שיכתבו לו טרפא על המוכר שמכרה לו באחריות בכמה כתבינן לי'. רבינא אמר באלפא שהרי כך הי' חובו ורב עוירא אמר בת"ק כפי הדמים שנתן הלוקח ותלמודא פסק כר"ע ומכאן יש להוכיח שאם יש לראובן שטר על שמעון בר' זוז ומכר ללוי בק' אינו גובה לוי משמעון אלא מנה כפי מה שקנאוה ואע"פ שראובן מסרו לו בחוב במאתים דא"כ ה"נ ימסור לו בע"ח שטרו של אלף (כב"ח) [ללוקח] ויגבה ממנו אלף ואמאי אינו גובה אלא ת"ק. וקשה בעיני דין זה שאילו רוצה ליתן שט"ח זה מתנה ללוי אינו הולך לוי וגובהו משמעון כל מה שכתוב בתוכו ומ"ל יהבי' כולה ומ"ל יהבי' פלגא והנכון בעיני דאע"ג שאם ב"ח רוצה למסור לו שטרו של זוזי שיש לו בו שהוא גובה מן המוכר כל האלף אלא הבמ"פ כגון שאינו רוצה להקנותו ולהפסיד לוה והוא שואל מבע"ד שיכתבו לו אלא בת"ק: ההוא גברא דהוה מסיק בי' ק' זוזי הו"ל תרי קטיני דארעא זבנינהו חד בחמשין וחד בחמשין אתא ב"ח טריף חד מניהו הדר אתא קטריף לי' לאידך שקיל ק' זוזי ואזל לגבי' א"ל אי שוי לך ק' זוזי לחיי ואי לא שקיל ק' זוזי ואיסתלק סבר ר"י למימר מתני' היא דתנן ואם אמרו היתומים הרי אנו מעלים על נכסי אבינו וכו' א"ל מי דמי התם אית ליה פסידא ליתמי הכא מאי פסידא אית ליה ק' יהיב ק' שקיל ובכמה כתבינן רבינא אמר בק' ור"ע אמר בנ' והלכתא בנ' פי' ר"י סבר כרמב"ח ואביי כרבא: כ' רבינו האי דא"ל הלוקח אני פודה זו השדה בשומתה ממך וב"ח מוסיף דין הוא להוסיף הב"ח עד כדי חובו יתר אין שומעין לו אלא נותן לו הלוקח חוב כלו ומסלקו: ההוא גברא דהוי מסיק ביה ק' זוזי שכיב שביק קטינא [דארעא] דהוה

מסורת הש"ס

א) [גיטין לז:], ב) [ב"ב קמ.], ג) [השגות תוס' על זה עי' לעיל פו. ד"ה פריעת], ד) [וע"ע תוס' מי לא מכרה כו'. רש"ל], ה) [וע' תוס' ב"ב קמ. ד"ה יתומים], ו) [וכן בשנים אוחזין טו: ויותר מוקדם בב"ק לו. וע"ש תוס' ד"ה הניחא וע"ע תוס' ב"מ לה. ד"ה הניחא], ז) [לא מצאתי בשום דוכתא אלא רק בפ"ק דב"מ טז.].

תוספות רי"ד (המשך)

שוה נ' אתא ב"ח קטריף לי' אזיל יתמי יהבי לי' נ' זוז אתא ב"ח וקטריף לי' אתו לקמי' דאביי א"ל מצוה על היתומים לפרוע חוב אביהן הנך קמאי מצוה עבדיתו השתא כי קא טריף בדין טריף פי' אע"ג דמטלטלי דיתמי לב"ח לא משתעבדי מצוה עליהן לפרוע משום כבוד אביהן. ולא דמיא האי מצוה למצוה דאמרן בפרקין דלעיל דההיא מצוה כייפינן לי' כמצות סוכה ולולב אבל הכא לא כייפינן להו דמטלטלי דיתמי לב"ח לא משתעבדי אלא מצוה בעלמא הוא דעבדי ואי לא לא ומשום דפרעי' ליה בהתם א"ל אביי מצוה קא עבדיתו ולא פרעתם אותן בפדיון השדה ובדין הוא חוזר וטורף השדה שהיה משועבד לו. ולא אמרן אלא דל"א הנך נ' זוז דמי קטינא נינהו אבל אמרו הני נ' זוז דמי קטינא נינהו סלוקי סלקינהו: ההוא דזבין לכתובה דאמיה בטובת הנאה וא"ל ללוקח אי אתיא אם ומערערא לא מפצינא לך שכיבא אמי' ולא ערערא אתא איהו וקא מערער סבר רמב"ח למימר איהו במקום אימא קאי א"ל רבא נהי דאחריות דאימיה לא קבל עליה אחריות דידיה מי לא קביל פי' מכר כתובת אמו שהיתה על אביו ללוקח בטובת הנאה שאם תמות אמו בחיי בעלה יפסיד מעותיו ואם תתאלמן או תתגרש שיגבו הנכסים ליד (האב) [האם] שיזכה בהן הלוקח דאילו היתה מוכרת אמו ללוקח בענין זה היה מכרה קיים שאילו תתאלמן או תתגרש היה זוכה הלוקח בנכסי כתובתה ולא יקרא זה מוכר לחבירו דבר שלא בא לרשותו שכיון שי"ל כתובה שלה הם הנכסים אלא שאין לה כח להגבותם בחיי בעלה ויכולה היא למכור מעכשיו לאחר שעתיד לבוא לה מבעלה שנכסי בעלה הן משועבדים לה אלא שאין כח לבן למכור כתובת אמו בלא חפצה וכך אמר ללוקח אני בוטח שאמי תסכים במכירתי ולא תערער מיהו מתנה אני עמך שאם תערער איני מחזיר לך מעותיך וקבל עליו הלוקח ד"ז ועל כן נתן לו המעות ואילו אתיא אם ומערערא הפסיד הלוקח מעותיו שהרי כך התנה עמו ואין לו מה שיורש מאבא מכור לך שהרי בחיי אמו מכרם לו שיזכה בהם הלוקח אם תתאלמן או תתגרש אלא שקנה ממנו שלא באחריות ובאו הנכסים ליד האם שנתאלמנה ולא ערערה ומתה ובא הבן והי' מערער לומר אני במקום אם אני עומד וכמו שאם היתה מערערת הי' מפסיד מעותיך גם עתה (יפרידם) [תפסידם] בערעורי וסבר רמב"ח למימר הוי וא"ל רבא נהי דאחריות וכו' פי' מסתמא כשמכר לו ע"ד כן מכר לו שהוא לא יערער ועכשיו כשמערער נהי שיכולה לבטל המכר מפני שכיון שמכר כתובת אמו לא היתה שלו אבל הדמים חייב להחזיר לו:

מסורת הש"ס

א) פסחים לא., ב) שם לקמן קי. ב"ב קכה., ג) ב"ק ח: ע"ש,

◆

ואתא בעל חוב דראובן וקטריף ליה מיניה דינא הוא דאזיל שמעון ומפצי ליה [א]א"ל רבא נהי דאחריות דעלמא קביל עליה אחריות דנפשיה מי קביל עליה [ב]ומודה רבא בראובן שירש שדה מיעקב ומכרה לשמעון שלא באחריות ואתא שמעון ומכרה לראובן באחריות ואתא בעל חוב דיעקב וקטריף ליה מיניה דינא הוא דאזיל שמעון ומפצי ליה מיניה מאי טעמא בעל חוב דיעקב כבעל חוב דעלמא דמי א)אמר רמי בר חמא [ג]ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות וזקף עליו במלוה ומת ראובן ואתא בעל חוב דראובן וקטריף לה משמעון ופייסיה בזוזי דינא הוא דאמרי ליה בני ראובן אנן מטלטלי שבק אבון גבך ומטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי אמר רבא [ד]אי פקח אידך מגבי להו ניהלייהו ארעא והדר גבי לה מינייהו כרב נחמן דאמר רב נחמן אמר ב)רבה בר אבוה [ה]יתומים שגבו קרקע בחובת אביהן בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן ג)אמר רבה [ו]ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון וחזר שמעון ומכר שדה אחת ללוי ואתא בעל חוב דראובן רצה מזה גובה רצה מזה גובה ולא אמרן אלא דזבנה בינונית אבל זבנה עידית וזבורית מצי אמר ליה להכי טרחי וזביני ארעא דלא חזיא לך ובינונית נמי לא אמרן אלא דלא שבק בינונית דכוותה אבל

ואתא בעל חוב דראובן. שהיה שטרו קודם למכירה ראשונה שמכרה ראובן לשמעון ואילו בא ומצאה ביד שמעון הכי נמי הוה טריף לה: **דינא הוא דאזיל שמעון ומפצי ליה.** כשם שאילו מכרה שמעון זה לאיש אחר באחריות ובא בעל חוב דראובן וטורפה היה שמעון מפצהו ועל ראובן לא יוכל לחזור שהרי שלא באחריות לקחה הימנו כך כשמכרה לראובן עצמו יפצה לו: **נהי דאחריות דעלמא.** כל העוררים עליה שלא מחמת ראובן קיבל עליה שמעון: **אחריות דנפשיה.** ערעור הבא לו מחמת עצמו: **כבעל חוב דעלמא דמי.** המעורר עליה שלא מחמת ראובן אלא מחמת מי שמכר לו לראובן תחלה וכשם שאם לקחה ראובן מלוי ומכרה לשמעון שאינו אחיו שלא באחריות וחזר שמעון ומכרה לראובן באחריות ובא בעל חוב דלוי הקודם לשטר מכירה ראשונה וטורפה מראובן צריך שמעון לפצותו שהרי באחריות מכרה והוא לקחה שלא באחריות אף כשירשה ראובן מיעקב ומכרה ובא בעל חוב דיעקב יפצנו שמעון ולא אמרי' דראובן כרעיה דאבוה הוא ואחריות דראובן לא קיבל עליה שמעון: **וזקפן עליו במלוה.** שלא נתן לו שמעון דמי השדה אלא כתב לו שטר חוב עליהם: **ופייסיה בזוזי.** במעות דמי השדה שהיה חייב ליתמי פייס את הנושה בשביל ראובן שבאחריות מכרה לו: **מטלטלי שביק אבון גבך.** והיה בעל חוב של אבינו מסולק ממנו שאין לנו קרקע והמעות לא היה לך ליתן דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב ועתה גם אתה אין לך לחזור עלינו על האחריות לפי שאין לנו קרקע מאבינו: **מגבי להו ארעא.** כשתבעוהו היתומים יפרע להן קרקע בדמי המעות והדר גבי מנייהו בשביל אחריות אביהם ולא מצו למימר לא ירשנו קרקע זה מאבינו אלא לקחנוהו במעות דאמר להו ע"י שעבוד חוב אביכם באה לכם והרי היא לכם כירושת קרקע שלקח אביכם בחייו: **ב"ח.** של אביהם: **חוזר וגובה אותה מהם.** כאילו נפלה להם ממש בירושה: **כל שדותיו.** בשטר אחד. דבשני שטרות אין גובין מלוי אלא א"כ לקח משמעון אותה שלקח מראובן באחרונה דמצי א"ל הניח לך שמעון מקום לגבות הימנו כשלקח את זו ואין זו בשעבודך דאין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין: **רצה מזה גובה רצה מזה גובה.** וכדמסיים ואזיל דזבן לוי משמעון בינונית ששעבוד בעל חוב עליה ולא שבק בינונית משל ראובן אצל שמעון הלכך רצה לגבות משמעון עידית גובה דאמר ליה אתה לקחת כל השדות ונכנסת תחת ראובן להשתעבד לחובי וכל זמן שאמצא משל ראובן אצלך כלום לא אטריח את לוי שהניח לי מקום לגבות רצה מלוי גובה כגון אם לא ימצא אצל שמעון משל ראובן אלא זיבורית גובה בינונית מלוי דא"ל לקחת את שעבודי בינונית שדיני מוטל עליה. ואע"ג דאילו לקחה לוי לבינונית זו מראובן והניח אצלו זיבורית לא היה יכול בעל חוב דראובן לחזור על לוי כדתנן [גיטין מח:] אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין ואפי' הן זיבורית התם הוא דראובן בעל חובו הוא ואמור רבנן מפני תקון העולם כל זמן שיש אצל בעל חובו כדי חובו לא יטרוף לקוחות אבל כאן שמעון לאו בעל חובו הוא ואף עליו מכח טירפא הוא בא:

דינא

זקפו במלוה לא מצי אמרי בני ראובן לשמעון מידי דחשבינן הנך מעות כאילו הן מונחין בידו במשכון תחת השדה אם יטרפוה ממנו וא"כ אתי שפיר דנקט באחריות דשלא באחריות אין חילוק בין זקפו ללא זקפו ואפי' אם ת"ל דזקפו לאו דווקא ולא נקט זקפו אלא משום לומר שנתקיים המכר דכל זמן דעייל ונפיק אזוזי אין המכר קיים וכשזוקפו עליו במלוה תו לא עייל ונפיק אזוזי ולא הוה צריך למימר אלא ונתקיים המכר ותו לא אפ"ה אומר רבי דאיצטריך למינקט באחריות דאי שלא באחריות לא הוה שמעינן מינה אלא מאי דשמעינן ממתני' דמה שאין הלוקח רשאי לתת המעות לב"ח מתני' היא בפ' הכותב (לעיל פז.) ר"ע אומר אין מרחמין בדין אלא ינתנו ליורשים שכולן צריכין שבועה ואין היורשים צריכין שבועה אבל השתא קמ"ל אע"פ שהוא מוחזק בהן ומ"ד יעכבם לעצמו תחת אחריות שאביהן חייב אפי' הכי לא יעכבם דמטלטלי דיתמי נינהו ועוד נראה לרבי דזקפן במלוה דווקא דאי לאו הכי מאי קאמר דינא הוא דאמרי ליה בני ראובן לשמעון מטלטלי שבק אבינו גבך עד כאן לא קאמר ר"ע ינתנו ליורשים אלא משום דכולן צריכין שבועה ואין היורשים צריכין שבועה הא אי אחרים נמי לא הוו צריכין שבועה משמע דמודה שיתנו לאחרים והכא האי לוקח מאי שבועה צריך הא ליכא למימר הכא שמא התפיסו צררי דכל זמן שמעות המקח בידו עדיין למה יתפיסו אחרים תחתיהם הלכך נקט זקפו במלוה דהואיל וזקפו במלוה איכא למיחש טפי שמא התפיסו צררי שיעכב אם יטרפוה ממנו דהך מלוה ישאל ממנו כל שעה שירצה שיכתוב עליו שטר מלוה אבל לא זקפו ליכא למיחש לשמא התפיסו צררי וליכא שבועה והואיל וכן לא מצו יתמי למימר ליה ולא מידי. מ"ר. ותימה הואיל ולא זקפו ליכא למיחש לצררי א"כ למאן דמפרש טעמא בערכין פרק שום היתומים (דף כב.) דאין נזקקין לנכסי יתומים קטנים אא"כ רבית אוכלת בהן משום צררי משכחת לה דנזקקין כמו ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ולא זקפו עליו במלוה ומת ושלם שמעון המעות ליתומים ואח"כ נמצאת שאינה שלו הרי עכשיו חוזר על היתומים ונזקקין הואיל ולא חיישינן לצררי ואומר ר"י דנהי דביתומים גדולים לא הוה חיישינן לצררי כה"ג ביתומים קטנים חיישינן טפי: **ופייסיה** בזוזי. אומר ר"י דרבותא הוא לא מבעיא היכא דלא פייסיה דאינו יכול לעכב המעות אלא אפי' פייסיה דסד"א הרי פרע חוב שלהם וסילק בעל חוב זה מעליהן קא משמע לן דאפ"ה אמרי ליה אנן מטלטלין כו': **אי** פיקח אידך מגבי להו ניהלייהו וכו'. מכאן יש להוכיח דאע"ג דאמרי' לעיל בפרק הכותב (דף פו.) דדינו דבעל חוב בזוזי היכא דאית ליה זוזי מ"מ אם הפסיד הלוה בכך לא יתן לו זוזי כגון הכא דמצי מגבי להו קרקע ואינו עושה שלא כדין: **ראובן** שמכר כל שדותיו לשמעון. פי' בקונטרס בשטר אחד דבשני שטרות לא אמרי' רצה מזה גובה רצה מזה גובה משום דאינו יכול לגבות מלוי אא"כ לקח משמעון אותה שקנה באחרונה מראובן דאי לקח אחת מאותן שלפני האחרונה לא גבי בעל חוב מלוי דא"ל הניח לך שמעון מקום לגבות הימנו כשקנה את שלי מראובן ומשעה שקנאה שמעון נסתלק שיעבודך ונשאר שיעבודך על הנותרות ולא נהירא לרבי דמאי שמעון למימר ליה מ"ט אמור רבנן אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש שם בני חורין ואפי' הן זיבורית משום תקנה דלוקח ראשון אנא בהך תקנתא לא ניחא לי כדרבא בפ"ק דב"ק (דף ח:) הלכך מצי לפרש בשני שטרות וביותר. מ"ר. ולי נראה כפירוש הקונטרס דלוקח בשטר א' אבל בשני שטרות ולקח שמעון זיבורית באחרונה ולוי לקח משמעון אותה שלפני אחרונה אינו יכול לגבות מלוי דא"ל להכי טרחי וזבני ארעא דלא חזיא למיקם קמך דודאי אם היו כולם ביד שמעון האחרונה שהיא זיבורית היה מגבה לו וכן אם לקח שמעון עידית באחרונה ולקח לוי אותה עידית מהאי טעמא דלהכי טרחי וזבני ארעא דלא חזיא לך דודאי אם היו כולם ביד שמעון הבינונית והזיבורית שלקח לפני האחרונה שהיא עידית היה מגבה לו והיה הרשות בידו כדמפרש טעמא בב"ק (שם) וכן אם זבן לוי בינונית ושבק בינונית יכול לומר הנחתי לך מקום לגבות ממנו אע"פ שלקח שמעון בשני שטרות ומיהו יתכן להיות רצה מזה גובה רצה מזה גובה אפי' בשני שטרות ואע"פ שלקח לוי משמעון אותה שלפני האחרונה בענין שהאחרונה עידית והראשונה שלקח לוי בינונית ולא שבק בינונית דכוותה ולא מצי למימר השתא טרחי וזבני ארעא דלא חזיא לך: **רצה** מזה גובה רצה מזה גובה. ואע"ג דאמרינן אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין ואפי' הן זיבורית הכא שאני דליכא בני חורין כלל וכולהו משועבדים נינהו שהרי זה הב"ח בא מכח ראובן:

אבל

מוסף רש"י

ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות. שמא יטלנה בעל חוב דראובן משמעון בשביל חוב שנשעבדה לו ראובן, שישלם לו ראובן זה מעותיו לשמעון, ולא היו לו נכסים עוד על דבר אחריות זה (פסחים לא.). וזקפן עליו במלוה. שלא היו מעות לשמעון שפסק על שדה זו וכתב לראובן שטר עליהן ושיעבד נכסיו לו עליהן (שם). ומת ראובן. המוכר, ובא בעל חובו וטורפה משמעון ועדיין לא נתן שמעון המעות לראובן ולא ליתומיו, ופייסיה שמעון לבעל חוב דראובן באותן המעות (שם). דינא הוא דאמרי ליה בני ראובן. אע"ג דאבוהון קביל עליה אחריות מכירה זו אפילו הכי יכולין בני ראובן לבא על שמעון ולומר אנן מטלטלי שבק אבון גבך. לא הייה חייב עליו אלא מעות ולא הייה לך ליתן לבעל חוב ולא לעכבן בשביל אחריות מכירתך, דמטלטלי דיתמי לא שיעבדום לבעל חוב, דקרקע של יתומים הוא דאמרינן בעל חוב גובה אותה בחובת אביהן, משום דמחיים חל שיעבודא עליהן, אבל על מעות שלא היו בעין לא חייל שיעבודו מחיים עליהן וכשהן בעין אין כאן לוה, ולבעלי המעות דהיינו יתומים לא הלוה זה כלום (שם). אמר רבא אי פיקח אידך. זה שמעון, יטעון ויאמר להם אין לי מעות לפרוע לכם אלא קרקע יש לי ונותנה להם בחובותם וחוזר וגובה אותם מהם בשביל אחריות מכירה שקבל אביהן עליו, דהשתא כי אגבי להו הא ארעא איגלאי מילתא דלאו מטלטלי הוא דשביק גביה אלא קרקע (שם). יתומים. בני מלוה, שגבו קרקע. מן הלוה, בעל חוב. של אביהן שנתחייב לו אביהן מעות, חוזר וגובה אותה מהן (רשב"ם ב"ב קכה:). רצה מזה גובה רצה מזה גובה. רצה מלוי גובה אותה שדה, דאמר ליה שיעבודי שקלת, רצה משמעון גובה מזיבורית דא"ל את בעל דברים דידי את דשקלת כולהו נכסי דראובן (ב"ק ח:). ולא אמרן. דגובה מלוי, אלא דזבן לוי בינונית (שם).

◆

תוספות רי"ד

אמר רמב"ח ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות וחזר שמעון ומכרה לראובן באחריות ואתא ב"ח דראובן וקטרי' לי' מניה דינא הוא דאזיל שמעון ומפצי לראובן פי' אתא ב"ח דראובן שהיה שטרו קודם למכירה ראשונה שמכר ראובן לשמעון ואילו בא ומצאה ביד שמעון ה"נ דהוה טריף ליה אמר רמב"ח דינא דאזיל שמעון ומפצי לי' שאילו מכרה שמעון

עין משפט נר מצוה

יד א ב מיי' פי"ט מהל' מכירה הל' י סמג לאוין קפ טוש"ע ח"מ סי' רכו סעיף ג:

טו ג ד מיי' פי"א מהל' מלוה ולוה הל' י סמג עשין לד טור ח"מ סימן קא:

טז ה מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קז סעיף א:

יז ו מיי' פי"ט מהל' מלוה ולוה הל' ג סמג עשין לד טוש"ע שם סי' קיט סעיף א:

◆

תוספות רי"ד (המשך)

זה לאחר באחריות ובא ב"ח דראובן וטרפה ממנו היה שמעון מפצהו ועל ראובן לא יוכל לחזור שהרי שלא באחריות לקחה ממנו כך כשמכרה לראובן עצמו יפצה לו: א"ל רבא נהי דאחריות דעלמא קבלי' עליה אחריות דנפשיה מי קביל עלייהו פי' כל העוררים עליו שלא מחמתו קבל עליו אבל ערעור הבא לו מחמתו לא קבל עליו ומודה רבא בראובן שירש שדה מיעקב ומכרה לשמעון שלא באחריות וחזר ומכרה לראובן באחריות ואתא ב"ח דיעקב וקטריף לה מיניה דינא הוא דאזיל שמעון ומפצי ליה מ"ט ב"ח דיעקב כב"ח דעלמא דמי: אמר רמב"ח ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות וזקפן עליו במלוה פי' שלא נתן לו שמעון דמי השדה אלא כתב לו שט"ח עליהן ומת ראובן ואתא ב"ח דראובן וקטריף לה משמעון ופייסיה בזוזי דינא הוא דאמרי בני ראובן לשמעון אנן מטלטלי שביק אבון גבך ומטלטלי [דיתמי] לב"ח לא משתעבדי אמר רבא ואי פיקח הוא שמעון מגבי לי' ניהלי' והדר גבי לה מנייהו מדר"נ דאר"נ ארב"א יתומים שגבו קרקע בחוב אביהם ב"ח גובה אותה מהן פי' כיון דהוה משעבדא לאבוהון כאילו זבנא ממרא אבל השתא תיקון דמטלטלי דיתמי משתעבדי לב"ח ואע"ג דקי"ל דהיכא דאית לי' זוזי ללוה לא מצי לסלוקי לב"ח בקרקע הכא שאני משום דא"ל אמאי פטריתו נפשייכו מלשלומי משום דלית לכו קרקע אנא עבידנא מילתא דתהני לכו ותו דאמרי' להו האי ארעא משעבדא לדידכו ומשעבדא נמי לדידי מר"נ: אמר רבא ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון וחזר שמעון ומכר שדה אחת ללוי ובא ב"ח דראובן רצה מזה גובה רצה מזה גובה ול"א אלא דזבן בינונית אבל זבין זיבורית ועידית לא